

DESKRIPTIVNA STATISTIKA I KORELACIJA KREDITNOG I DEPOZITNOG POTENCIJALA BANAKA ZAPADNOG BALKANA

Nenad Vunjak¹, Miloš Dragosavac², Milan Radaković³ Ivan Vujičić⁴

¹ Visoka škola modernog biznisa Beograd, Srbija i Fakultet poslovne ekonomije Bijeljina, BiH

² Visoka škola modernog biznisa Beograd, Srbija

³ Fakultet za sport, Univerzitet Union, Beograd, Srbija

⁴ Ekonomski Fakultet, Univerzitet Beograd

ABSTRAKT: Bankarski sektor predstavlja najznačajnije finansijske institucije koje imaju značajnu ulogu u razvoju ekonomije svake zemlje. Banke su najvažniji učesnici na finansijskom tržištu, jer su one u funkciji stabilizacije i razvoja jedne nacionalne ekonomije. Osnovna tri savremena koncepta upravljanja bankom, odnose se na upravljanje: aktivom i pasivom banke, rizicima u bankama, klijentima banke. Poseban doprinos, odnosi se na komparativnu analizu nivoa aktive, kreditnog i depozitnog potencijala bankarskog sektora zemalja Zapadnog Balkana u periodu od 2008 do 2018 godine. To su zemlje koje su u procesu tranzicije i koje još uvek ulažu značajne napore kako bi pristupile EU i postale ravnopravne članice. Između ostalog tu se nalaze Srbija (SRB), Bosna i Hercegovina (BIH), Crna Gora (MNE), Makedonija (MKD) i Albanija (ALB). Zemlje ovog dela Evrope susreću se sa usporenom privrednom aktivnošću, koja je posledica nedostatka proizvodnje. Cena bankarskih proizvoda je znatno viša nego u ostalom delu Evrope. Na dobijene podatke primenile se deskriptivna statistika i korelacija primenom statističkog programa SPSS, kako bi se utvrdila povezanost između analiziranih bilansnih pozicija. Bilanse pozicije poređice se sa nivoom BDP u svim posmatranim zemljama.

Ključne reči: BDP, bilansna suma, krediti, depoziti, deskriptivna statistika, korelacija.

Table 1. Amount of GDP for the analyzed group of countries in the period from 2008-2018 (billion EUR)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
SRB	33,0	29,0	28,0	31,0	30,0	33,0	35,0	38,0	38,3	39,2	42,7
BIH	13,0	12,0	13,0	13,0	13,0	14,0	14,0	15,0	16,9	16,02	16,73
MNE	3,1	3,0	3,1	3,2	3,1	3,3	3,4	3,5	4,4	4,7	5,5
MKD	8,3	9,9	9,4	9,4	10,5	9,7	10,8	11,3	10,67	11,34	12,67
ALB	9,0	9,0	9,0	10,0	10,0	10,0	11,0	12,0	11,8	13,06	15,06

Table 3. Share of loans in GDP for the analyzed countries in the period 2008-2018. (%)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
SRB	36.7	45.4	54.2	52.3	56.1	47.8	48.1	48.2	46.1	41.3	41.6
BIH	58.9	58.1	58.7	59.6	62.1	62.3	63.7	59.1	57.9	55.6	59.4
MNE	95.5	88.1	81.2	73.7	75.5	73.1	69.6	67.9	54.5	53.2	53.3
MKD	34.0	29.5	33.3	36.1	34.1	39.3	38.8	37.1	44.8	42.5	41.1
ALB	36.4	38.9	38.1	41.4	41.1	38.7	42.1	40.6	40.0	34.5	31.2

Table 5. Share of deposits in GDP in selected countries in the period 2008-2018. (%)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
SRB	30.0	39.4	42.5	41.6	45.0	41.3	43.4	44.8	46.3	49.2	46.0
BIH	48.1	50.0	50.6	50.6	51.9	54.1	58.3	58.0	59.8	74.6	65.2
MNE	64.19	60.8	57.7	56.8	63.9	63.5	67.9	66.0	64.0	70.2	62.9
MKD	8.8	9.0	10.9	11.1	10.3	10.5	12.1	11.8	11.3	13.3	11.7
ALB	59.2	60.0	63.4	67.5	70.5	69.9	75.8	76.2	77.1	78.1	63.5

Table 2. Total loans for the analyzed group of countries in the period 2008-2018. (million EUR)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
SRB	12.261	13.138	15.166	16.452	16.615	15.801	15.470	15.895	16.112	16.236	17.772
BIH	7.442	7.184	7.436	7.828	8.151	8.391	8.626	8.623	8.795	8.881	9.942
MNE	2.959	2.644	2.517	2.359	2.341	2.413	2.367	2.385	2.415	2.502	2.929
MKD	2.822	2.921	3.128	3.395	3.579	3.810	4.189	4.196	4.570	4.839	5.205
ALB	3.204	3.261	3.537	4.076	4.139	4.045	4.246	4.268	4.440	4.520	4.705

Table 4. Total deposits for analyzed countries in the period 2008-2018. (million EUR)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
SRB	10.018	11.408	11.894	13.100	13.310	13.655	13.967	14.787	16.157	19.372	19.659
BIH	6.072	6.183	6.406	6.643	6.814	7.286	7.904	8.451	9.076	12.086	10.901
MNE	1.990	1.824	1.789	1.817	1.980	2.097	2.308	2.344	2.214	3.267	3.459
MKD	730.0	899.0	1.020	1.048	1.079	4.215	4.668	4.971	5.250	5.518	6.038
ALB	5.211	5.032	5.885	6.651	7.104	7.315	7.651	8.015	8.561	10.709	9.563

Table 6. Descriptive statistics of GDP, loans, deposits for the analyzed countries from 2008 to 2018

	Mean	Std. Deviation	N
GDP	14,6918	10,75104	55
LOANS	6857,1455	4874,57045	55
DEPOSITS	7309,6727	4594,87433	55
	Total	165	

Table 7. Correlation of GDP, loans, deposits for the analyzed countries from 2008 to 2018

		GDP	LOANS	DEPOSITS
GDP	Pearson Correlation	1	,959**	,912**
	Sig. (2-tailed)		,000	,000
	N	55	55	55
LOANS	Pearson Correlation	,959**	1	,880**
	Sig. (2-tailed)	,000		,000
	N	55	55	55
DEPOSITS	Pearson Correlation	,912**	,880**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	
	N	55	55	55

ZAKLJUČCI

Komparativnom analizom dolazimo do zaključka da je najviši nivo BDP-a u Srbiji, zatim u BiH, Albaniji, Makedoniji i na kraju u Crnoj Gori. Vrednosti u Srbiji su na nivou od 42.7 milijardi eura, sa tendencijom rasta, dok najniže nivoe ima Crna Gora sa iznosom od 5.5 milijardi eura na kraju 2018.godine. Kod svih zemalja, kada se posmatra raspon od 2008 do 2018.godine, uočava se rastuća tendencija.

Treba istaći da nivo odobrenih kredita u velikoj meri zavisi od stepena razvijenosti ekonomije i celokupnog privrednog sistema jedne zemlje. Dominaciju ima Srbija, s obzirom na prisustvo tridesetak banaka i ima viši nivo privredne razvijenosti u odnosu na BiH, Crnu Goru, Makedoniju i Albaniju. Navedene zemlje su znatno manje površine i sa manjim brojem stanovnika, što takođe utiče na nivo odobrenih kredita.

Zemlje sa vodećim privredama posmatranog regiona imaju i najveće vrednosti kada su depoziti u pitanju. Značajnije rezultate beleže Srbija sa 19.659 miliona eura, Bosna i Hercegovina sa 10.901 miliona eura i Albanija sa 9.563 miliona eura. Sve zemlje beleže skoro u svakoj godini pozitivan rast depozita, osim Crne Gore, koja beleži tendencije pada od 2008 do 2010.godine. Vrednosti u toku 2008 su nešto više nego u narednim godinama sa zadovoljavajućim rezultatima. Stanje u zemljama zapadnog Balkana uz uvažavanje razvijenosti bankarskog sektora je prihvatljivo. Srbija ima maksimalan rast u 2017. godini. BiH je najveću vrednost dosegla 2017. godine sa rastom od oko 25%. Makedonija je u 2014.godini ostvarila najveći rast od 22.5%. Albanija najbolje rezultate postiže 2010-2011.godine sa vrednostima 17% ,13% i 20% na kraju 2017. godine. Analize iz 2018.godine pokazuju rast depozita kod Makedonije od 9.4%. Situacija se za 11 godina analize drastično promenila u pozitivnom smislu, rasta depozitnog potencijala banaka.

Sprovođenjem statističke analize jasno se utvrdilo kolika je prosečna vrednost BDP-a, kredita i depozita za period od 11 godina u zemljama zapadnog Balkana. Sa druge strane utvrđena je zavisnost između navedenih pokazatelja, gde se uočava izuzetno visok stepen zavisnosti meren putem Pearsonovog koeficijenta korelacije. Činjenica je da se sa rastom životnog standarda povećava i nivo deponovanih sredstava u bankama, ali isto tako plasira se veći obim kreditnih proizvoda. Stanje bankarskog sektora u zemljama zapadnog Balkana je solidno, banke su dobro kapitalizovane.